

9. CONCEPTES GENERALS. L'ORACIÓ. EL SUBJECTE

9.1 LES UNITATS GRAMATICALS

Les unitats gramaticals que permeten donar conte del funcionament d'una llengua són la paraula, el sintagma o frase, i l'oració.

La paraula és l'unitat mínima de l'anàlisi gramatical i es definix formalment: des d'un punt de vista gràfic ve delimitada en l'escriptura per un espai en blanc que la precedix i un altre espai en blanc que la segueix, o per un espai en blanc i un apòstrof. En *S'ha comprat una vivenda nova* tindrem, per tant, quatre paraules delimitades per espais en blanc (*comprat una vivenda nova*) i unes altres dos delimitades per espai en blanc i apòstrof (*s'ha*).

Igualment, a l'hora d'establir l'inventari de les diverses classes de paraules recorrem a criteris formals, parant atenció a les seues propietats combinatòries i a les seues manifestacions morfològiques. Per eixemple, la classe de paraula dels artícles se caracteriza combinatòriament perquè acompanya únicament als substantius (*la taula*), i la dels substantius se caracteriza morfològicament perquè impon el seu gènere a l'adjectiu que el modifica, de manera que en *la sifra redona* l'adjectiu *redona* va en femení perquè arreplega el gènere femení inherent al substantiu *sifra*.

Les paraules s'agrupen en unes altres unitats superiors denominades sintagmes o frases. El sintagma se definix com un conjunt de paraules agrupades en una unitat que realisa una funció sintàctica en l'oració (subjecte, objecte directe, objecte indirecte...).

Com s'observa en esta definició, el sintagma és l'unitat intermija entre la paraula i l'oració. Açò vol dir que els sintagmes són el resultat, per una banda, de descompondre l'oració en les diferents funcions sintàctiques que l'integren. Per eixemple, l'oració es descompon en un subjecte i un predicat, el qual, per la seua part, està compost per un núcleu verbal predicador i uns complements.

Per una altra banda, en sentit invers, els sintagmes naixen d'agrupar les paraules en unitats sintàctiques superiors que realisen una funció en l'oració. En l'oració:

El chiquet espentà l'engrumsadora del parc en força.

els sintagmes naixen d'analitzar les diferents funcions sintàctiques que la componen. Trobem aixina un sintagma nominal (*el chiquet*) que fa la funció de subjecte en l'oració, i un sintagma verbal que funciona com a predicat: *espentà l'engrumsadora del parc en força*.

Este sintagma verbal inclou a l'hora unes altres dos sintagmes: el sintagma nominal *l'engrumsadora del parc*, que funciona com a objecte directe, i *en força*, un sintagma preposicional que funciona com a objecte circumstancial de manera.

Finalment, el sintagma nominal *l'engrunsadora del parc* també engloba un sintagma preposicional (*del parc*), que actua com a complement nominal del núcleu *engrunsadora*.

Pero, además, des del punt de vista invers, els sintagmes naixen d'agrupar les paraules en unitats sintàctiques superiors. En l'oració anterior la paraula *parc* no s'unix a les paraules *en força*, perquè el conjunt *parc en força* no té cap de sentit ni forma una unitat sintàctica. En canvi sí s'agrupa en la paraula *del* per a formar el sintagma preposicional *del parc*, dotat de sentit unitari i que realisa conjuntament la funció de complement de núcleu *l'engrunsadora*.

9.2. EL SINTAGMA I ELS SEUS COMPONENTS

Els sintagmes consten d'un núcleu obligatori i d'uns modificadors opcionals, que poden ser especificadors o complements. Els especificadors ajuden a establir la referència del núcleu, determinant-lo o quantificant-lo, mentres que els complements completen la significació del núcleu, enriquint-la o restringint-la.

Per eixemple, en un sintagma nominal l'únic element que resulta sempre obligatori és el núcleu substantiu. En el predicat:

Afig oli.

el sintagma nominal *oli*, que funciona com a complement directe, està constituït únicament pel núcleu substantiu. Pero en:

L'oli d'oliva és el millor per a l'ensalada.

el núcleu del sintagma nominal subjecte *oli* va acompanyat d'un article que l'especifica (*l'*), i d'un sintagma preposicional (*d'oliva*) que el complementa.

La categoria gramatical del sintagma ve determinada per la categoria del seu núcleu. Açò dona lloc al següent repertori de sintagmes:

CLASSE DE SINTAGMA	ESPECIFICADOR(S)	NÚCLEU	COMPLEMENT(S)
NOMINAL	<i>Un</i>	<i>gelat</i>	<i>mijà de fraula</i>
ADJECTIVAL	<i>Prou</i>	<i>àgil</i>	<i>per al boxeig</i>
VERBAL	<i>[El client]</i>	<i>demanà</i>	<i>el llibre de reclamacions</i>
PREPOSICIONAL		<i>Per</i>	<i>la carretera de Lliria</i>
ADVERBIAL	<i>Casi</i>	<i>paralelament</i>	<i>al camí</i>

Com pot observar-se en el quadro, la funció especificadora del sintagma verbal la realisa el sintagma nominal subjecte, puix és el que determina la referència del núcleu verbal. En *El client demanà el llibre de reclamacions* és el subjecte *el client* qui establix a qui es referix la tercera persona del singular del verb *reclamar*.¹⁰⁸ Conseqüentment, un sintagma nominal pot realisar la funció de subjecte en relació a l'oració i, a l'hora, la d'especificador en relació al sintagma verbal.

Respecte del sintagma preposicional, la seua consideració com una classe de sintagma que té per núcleu una preposició ha segut molt discutida, ya que les preposicions no són independents i necessiten anar seguides d'un sintagma nominal que actua com a terme de preposició. Esta falta d'autonomia ha posat en qüestió la seua qualitat de núcleu.

A pesar d'açò, considerarem la preposició com a autèntic núcleu del sintagma preposicional, ya que domina semànticament al terme preposicional, determinant les seues característiques de significat.

Per eixemple, en el predicat *Menjaren l'arròs en un plat fondo*, la preposició *en* determina que el sintagma nominal que el seguix ha de tindre valor de recipient o instrument, de manera que no podem dir *Menjaren l'arròs en un llibre*.

9.3. LES CLASSES DE PARAULES: LES CATEGORIES GRAMATICALS

Les categories gramaticals són classes de paraules que responen a un determinat comportament formal. Per eixemple, el substantiu se caracteriza perque és el núcleu de la frase nominal, a l'hora que té gènere (és masculí o femení) i presenta variació de número (*la llavadora / les llavadores*), mentres que l'adverbi és invariable i indica prototípicament modo (*Lluís treballa tranquilament*).

Atenent al seu valor lèxic, distinguem dos classes de categories gramaticals:

i. Les categories gramaticals plenes se caracterisen perque, además de valor gramatical, tenen també significat lèxic. Per això formen un conjunt obert, és dir, que no conformen un llistat reduït de paraules, sino que se'n poden afegir de noves. Són:

- a) El substantiu, que indica una entitat del món, animada o inanimada, concreta o abstracta: *garaig, cudol, sépia, Internet...*
- b) L'adjectiu, que senyala una qualitat de les entitats del món: *vert, chicotet, pereós...*
- c) El verb, que expressa una acció, un procés o un estat: *chuplar, vore, vindre, patir...*

¹⁰⁸ Pot vore's López García, A., *Gramática del español*, 3, Madrit, Arco, 1998, pàgines 42-44.

d) L'adverbi, que indica la qualitat d'una acció, és dir, el modo: *tranquilament, be, malament...*

e) Ad estes quatre classes s'ha d'afegir la preposició, la qual indica la noció d'orientació física o conceptual (*Un poble sobre la mar / Un llibre sobre la peixca del bou*).

Encara que, front a les demás categories plenes, la classe de les preposicions està formada per una sèrie llimitada d'elements, sempre introduïx una sintagma nominal que funciona com a terme de preposició, sense el qual no pot existir, ya que tota orientació implica un terme respecte al qual se medix. Este conjunt “preposició + sintagma nominal” és el que conforma un inventari obert, com les demás categories plenes: *de la llonja, pel caminaç, en el bascoll...*¹⁰⁹

Únicament les categories gramaticals plenes poden funcionar com a núcleu d'un sintagma, de manera que, com se mostra en l'epígraf precedent (9.2) tenim, correlativament, cinc classes de sintagmes: nominal, adjectival, verbal, adverbial i preposicional.

ii. Les categories purament gramaticals no tenen un significat lèxic com el de les classes plenes, pero sí responen a un comportament formal i sintàctic unitari. Són:

a) Els determinants: artículs (*un, el...*), demostratius (*aquell, esta...*) i possessius (*ton, ma...*).

b) Els quantificadors: numerals (*dos, dèsset, dihuit...*) i indefinits (*alguns, ningú...*).

c) Els pronoms (*yo, ell, nosatres, ne...*).

d) Els relatius, interrogatius i exclamatius (*qui, el qual...*).

e) Les conjuncions (*pero, encara, porque...*).

9.4. L'ORACIÓ

L'oració és l'unitat màxima de l'anàlisi gramatical i consistix en una relació entre un subjecte, que impon una concordança gramatical a un predicat; i el dit predicat, que rig semànticament el subjecte.

Açò vol dir que en *Mon tio conduïx prudentment el seu coche* tenim un subjecte, *mon tio*, que impon una concordança en tercera persona del singular sobre el predicat, mentres que el predicat *conduïx prudentment el seu coche* tria un subjecte animat i de persona (*mon tio*) per a poder predicar un contengut sobre ell.

¹⁰⁹ Pot vore's López García, A., *Gramática del español*, vol. 3, capítul 23, especialment pàgina 34.

Normalment l'oració està constituïda per un sintagma nominal, que funciona com a subjecte i sol aparèixer en posició inicial, i per un sintagma verbal, que funciona com a predicat. No obstant, la presència d'un sintagma verbal no és requisit imprescindible per a l'existència d'una oració. Vejam el següent enunciat:

¡Molt rapideta la teua intervenció en la reunió!

PREDICAT

SUBJECTE

Encara que no conté ningun verp, constituïx una oració completa, puix consta d'un subjecte: *la teua intervenció en la reunió*, i d'un predicat: *molt rapideta*. *La teua intervenció* funciona com a subjecte perquè impon la concordança en femení singular al predicat *Molt rapideta*; i, inversament, *molt rapideta* és el predicat perquè impon unes condicions semàntiques, exigint que el subjecte siga una acció mesurable en el temps, condició que complix *intervenció*, però no, per exemple, *planta*, de manera que no podem dir: **¡Molt rapideta la teua planta en el jardí!*

Com l'enunciat no conté ningun verp, per a remarcar que nos encontrem davant d'una oració completa, i no d'un simple sintagma, s'invertix l'orde normal, de manera que el subjecte es situa darrere del predicat.

Puix que el verp incorpora a través dels morfemes flexius la persona i el número del subjecte, les oracions dotades de sintagma verbal no necessiten fer explícit el subjecte. Si considerem el text següent:

Quan apleguí a casa ma mare m'esperava impacientment. En seguida mamprengué a parlar.

podem vore que en la segona oració el verp *mamprengué* incorpora la tercera persona de singular del subjecte, *ma mare*, no explícit, però recuperable a partir del context.

Ben diferents d'estes oracions de subjecte no explícit són les oracions impersonals. Constituïxen una classe particular d'oracions, caracterisades perquè no prediquen un contingut semàntic de ningun subjecte, sino que fan una predicació sobre les circumstàncies de l'acció verbal.

Prediquen aixina sobre l'espai (*En la plaja fea molta calor*), el temps (*És pronte encara*) o el modo (*Nevava abundantment*) que volten al verp. Com no hi ha ningun subjecte que marque una concordança en el verp, este pren la tercera persona del singular com a marca buida i, en correspondència, el sintagma verbal deixa de predicar sobre el subjecte i es centra en les circumstàncies de l'acció.

9.4.1 El subjecte

El subjecte oracional se definix formalment perquè concorda en el verp, imponent-li el número i la persona. D'esta manera, si el número o la persona del subjecte canvia,

també ha de canviar la del verp: *Yo treballe en un despaig* → *Quelo i Batiste treballen en un despaig*.

Además, semànticament el subjecte es definix com a agent, és dir, que tendix a realisar l'acció verbal, i informativament, com a tema, o siga, que té tendència a aparéixer en posició inicial.

D'esta manera, en una oració com *El gatet seguí a la gateta dins del seu joquer* en que tenim dos sintagmes nominals que poden concordar en el verp, sabem que el subjecte és *el gat* porque va davant del verp.

I en *Fon aplegar ell i apagar ella immediatament la tele*, encara que *apagar* va en infinitiu i no concorda, sabem que el seu subjecte és *ella*, i no *la tele*, porque el significat del verp requerix un agent animat.

Finalment, el subjecte va sempre cas recte o no marcat quan és un pronom, l'única categoria que conserva en valencià el cas gramatical del llatí:

Yo pense de manera diferent

Yo (subjecte) =cas recte

A mi em diuen Miquel

A **mi** (Objecte indirecte) = cas oblic o marcat

Des d'un punt de vista cognitiu, el subjecte és l'element principal de l'oració, allò de lo que es parla i que justifica l'existència de l'enunciat. Per això, front als objectes, que poden ser múltiples, el subjecte com a element central és sempre únic. Encara que siga coordinat, a soles pot haver un subjecte en l'oració: *Ampar i Pep eixiran de vacances hui*.

En canvi, poden haver diversos objectes:

*Ompli la botija **d'aigua fresqueta**, que demà farà molta calor.*

O. DIRECTE O. DE RÈGIM

9.4.1.1 Categories gramaticals que poden funcionar com a subjecte

Essencialment podem dir que la funció sintàctica de subjecte és privativa de la categoria gramatical substantiva. En conseqüència, únicament podran funcionar com a subjecte oracional:

a) Un sintagma nominal:

La yaya feu una coca de sagí el dumenge.

Ausias fon senyor de Beniarjó

- b) Un pronom: *Yo treballe de vesprada i ella, en canvi, treballa de matí.*
- c) Una oració subordinada substantiva: *Me preocupa **que patixques inútilment.***
- d) Una oració de relatiu: *Qui guarda quan té, menja quan vol.*
- e) Un adjectiu precedit per l'article neutre *lo i*, per tant, substantivat: *Lo correcte seria demanar tanda.*
- f) Qualsevol categoria gramatical substantivada:

La verda m'agrada més.

El mal és que hui no tinc lletuga per a l'ensalada.

El menjar be és tot un art.

Els seus bens immobles li causen molts maldecaps.

El subjecte gramatical com a funció principal de l'oració i, com a tal, no marcada, no du preposició. Les excepcions pareixen més pronte aparents, puix en elles no pareix que el sintagma en qüestió funcione realment com a subjecte. Ne són fonamentalment dos:

- a) Els sintagmes preposicionals, i també adverbials, que encapçalen oracions copulatives en el verp *ser*:

Al costat de l'estació és un bon lloc per a montar la botiga.

Ara és el moment d'invertir en la bossa.

En estes construccions és difícil determinar quin dels sintagmes està més especificat i funciona com a subjecte.

- b) Els sintagmes introduïts per *entre* i *fins*, els quals difícilment poden considerar-se subjectes introduïts per preposició.

Els primers, perquè admeten la repetició per mig d'un subjecte ple (*Bernat i Mercé han preparat les moixàvenes entre els dos*) a pesar de que, com havem vist, el subjecte ha de ser únic i irrepetible (**Ell Robert viu en Alcoy*).

Els segons, perquè en ells el terme *fins* funciona com a adverbial focalisador, més que com a preposició: *Fins son cosí de Chilches vingué a vore l'espectàcul.*

9.4.1.2 La concordança

Els morfemes dels verps conjugats reflectixen la persona i el número dels del subjecte, que és el que estableix la concordança. Tractem a continuació algunes particularitats d'esta traça formal.

i. Respecte de la **concordança de persona**, quan tenim coordinació de subjectes de diferent persona gramatical, s'observa una jerarquia que reproduïx l'importància de l'esquema comunicatiu: la segona persona, reflex de l'interlocutor en el diàlec, s'impon sobre la tercera persona, de manera que si hi ha una tercera persona i una segona coordinades, el verp concordarà en segona persona del plural: *Neleta i tu vos sembleu a montó*; per la seua part, la primera persona, com a reflex de l'emissor, s'impon a les altres dos: *Tu i yo hem de parlar una miqueta*.

Quan el subjecte designa una pluralitat de persones, la concordança en primera persona inclou a l'emissor en el grup d'individus del subjecte (*Els aficionats al tenis tenim molta sort en la programació deportiva d'enguany*), mentres que la segona persona del plural inclou en el grup a l'oient: *Els aficionats al tenis teniu molta sort en la programació deportiva d'enguany*.

Tant en un cas com en l'altre, és possible com a alternativa la concordança en tercera persona del plural, d'acort en la forma gramatical del subjecte, la qual no nos informa sobre l'inclusió del parlant ni de l'oient: *Els aficionats al tenis tenen molta sort en la programació televisiva*.

La mateixa possibilitat d'alternança en la concordança se presenta quan el subjecte introduïx una construcció partitiva referida a persones: *Alguns dels nous llicenciats ya han/haveu/havem trobat faena*.

ii. Per la seua banda, la **concordança de número** presenta un bon grapat de particularitats. Quan el subjecte està conformat per diverses oracions substantives coordinades, el verp anirà necessàriament en singular:

Li agrada molt córrer i pujar en bicicleta.

Que haja pujat el preu dels aliments i que el govern no haja pres cap de mida ha motivat la folga general.

Normalment els sintagmes nominals subjectes coordinats per mig de la conjunció copulativa *i* concorden en el verp en plural: *Segons les rodades, el coche i la motocicleta chocaren ací; Ester i Batiste ballen molt be*.

No obstant, el subjecte coordinat pot concordar en singular quan va pospost al verp: *Del tracte habitual sorgix l'afecte i l'amistat*. Inclús, quan el subjecte va pospost a determinats verps com *faltar*, *quedar* o *sobrar*, els parlants apleguen a fer la concordança en singular, inclús si el subjecte no és coordinat: *Falta fesols en esta paella; ¡Vixca els nóvios!*

No obstant, en estos casos de subjecte simple no coordinat és preferible la concordança en plural: *Falten fesols en esta paella. ¡Vixquen els nóvios!*

Si els dos membres d'un subjecte coordinat són interpretats com a parts o propietats d'una mateixa entitat, la concordança se fa en singular, inclús si el subjecte va davant del verp. Esta interpretació unitària i la consegüent concordança en singular és l'habitual quan els membres coordinats compartixen determinant: ***L'empresari i mafiós rus*** estava dinant en un cèntric restaurant valencià quan fon detengut.

De la mateixa manera, quan els membres del subjecte van coordinats per la conjunció *o*, fem la concordança en singular si la conjunció té valor sinonímic (*El mosquit trompeter o cantador pot transmetre diverses malalties*), o si són presentats com a exemples equivalents (*Hui en dia un home o una dòna sense formació té molt difícil accedir al món laboral*).

En canvi, quan els membres coordinats designen entitats diferents exclusives, se tendix a fer la concordança en plural en posició preverbal (*La sicòloga o la tutora li explicaran el comportament de son fill*), pero no tant darrere del verp (*El comportament de son fill Emili li l'explicarà/explicaran la sicòloga o la tutora*).

Paralelament, el sintagmes subjecte coordinats per *ni* tendixen a la concordança en plural davant del verp (*Ni Ricart ni Aleixandre acodiren a la reunió*), i vacilen si van darrere (*No m'agrada (ni) la llet ni el formage-No m'agraden (ni) la llet ni el formage*).

Si el núcleu del sintagma nominal subjecte va seguit de la preposició *en* (o *ab*), o d'uns atres térmens que indiquen adició o acompanyament, com ara *aixina com, junt a, además de...*, tendix a concordar en singular: *El pare en el fill vingué a reparar el trespol de la barraca*. Com notà Guinot¹¹⁰, la concordança plural diluïx l'importància del subjecte tendint a convertir-lo en un subjecte plural de contribució indistinta: *El pare en el fill repararen el trespol*.

9.5 L'ORACIÓ I L'ENUNCIAT

Mentres que l'oració és una unitat gramatical resultat de la relació entre un subjecte i un predicat, l'enunciat és una unitat comunicativa, és dir, una emissió llingüística per part d'un parlant en una determinada situació discursiva. L'enunciat pot estar conformat per una oració, pero també per un sintagma o inclús per una paraula. Lo important és que siga una expressió llingüística apropiada en una situació comunicativa concreta.

¹¹⁰ Guinot, J. M., *Gramatica normativa de la llengua valenciana*, València, Lo Rat Penat, 1987, p. 203.

Per eixemple, *Gràcies* o *Agraït*, com a resposta a un favor, és un enunciat perfectament vàlit, encara que no tinga forma gramatical d'oració. L'enunciat resulta, en definitiva, de considerar una oració o una altra unitat llingüística, com el sintagma o la paraula, ya no des d'un punt de vista exclusivament gramatical, sino com a resultat de l'emissió o enunciació per part d'un parlant en una situació discursiva determinada, i de parar atenció a les senyals que esta enunciació deixa en ella.

Per posar un cas, els morfemes verbals de temps i modo inserixen l'oració dins d'unes coordenades temporals, a l'hora que la situen respecte del punt de vista de l'emissor de l'enunciat. A pesar d'estes diferències, en els estudis gramaticals els dos tèrmen són amprats a sovint com a sinònims. En esta obra tampoc se fa una distinció taxativa entre abdós conceptes, si be tendim a amprar el terme *enunciat* quan volem considerar l'oració des d'un punt de vista essencialment comunicatiu.

9.6 CLASSES DE FUNCIONS ORACIONALS: FUNCIONS SINTÀCTIQUES, FUNCIONS SEMÀNTIQUES I FUNCIONS INFORMATIVES

9.6.1 Les funcions sintàctiques

Els sintagmes són agrupacions de paraules que funcionen unitàriament realisant una determinada funció sintàctica en l'oració. Les funcions sintàctiques nos informen a través de diverses marques formals de les relacions gramaticals que un sintagma manté en els atres sintagmes.

Per eixemple, en l'oració *Els meges atengueren molt professionalment al nou pacient* podem identificar fàcilment *els meges* com a subjecte de l'oració perque no du preposició, perque ocupa la posició inicial, i perque concorda en el verp, tres traces formals que caracterisen la funció sintàctica de subjecte front a la d'objecte directe.

En definitiva, tant el *subjecte* com l'*objecte directe* són funcions sintàctiques, que es reconeixen formalment.

9.6.2 Les funcions semàntiques i els esquemes predicatius

Junt a les funcions sintàctiques, podem distinguir unes atres classes de funcions o traces de caràcter semàntic. Si parem atenció a les oracions

L'obrer de vila ha construït molt ràpidament el barandat

SUBJECTE

OBJECTE DIRECTE

A Joan li agraden les películes d'acció

O. INDIRECTE SUBJECTE

resulta evident que el sintagmes nominals *L'obrer de vila* i *les películes d'acció*, encara que realisen la mateixa funció sintàctica de subjecte, són de naturalesa ben diferent, puix el primer és animat i el segon no. Ademés, el *obrer de vila* és un subjecte agent, al qual se li pot atribuir una intenció, mentres que *les películes d'acció* òbviament no tenen ningun grau d'intencionalitat ni agentivitat.

Estes traces semàntiques com agentiu/no agentiu o animat/no animat són triades pel predicat de cada oració a través del seu núcleu verbal.

En el primer eixemple, el verp *construir*, com a núcleu del predicat, selecciona un subjecte *agentiu* i *animat*, i un objecte (*barandat*) no animat, i ademés, factitiu o efectiu, és dir, un objecte que és fet o té existència gràcies a l'acció verbal del subjecte: el barandat no existia ans de l'acció constructora de l'obrer.

En canvi, en la segona oració el verp *agradar* selecciona un subjecte no animat i no agentiu (*les películes d'acció*), puix les películes d'acció no tenen l'intenció d'agradar a ningú. També selecciona un objecte indirecte animat, pero no agentiu, sino més pronte pacient o experimentador, puix a Joan no li agraden eixes películes per voluntat, sino que experimenta o patix una sensació que escapa al seu control.

Podem dir, per tant, que cada predicat exigix un número determinat de funcions semàntiques en unes traces significatives concretes, també denominades arguments o actants, el conjunt de les quals conforma el seu esquema predicatiu.

Per eixemple, el verp *ploure* normalment implica un esquema predicatiu zeroargumental, és dir, que no necessita ser omplit per ningun actant, lo qual dona lloc a oracions impersonals: *Plou*.

Per la seua banda, el verp *construir* participa en esquemes biargumentals, segons s'observa en l'eixemple anterior, a on exigix un subjecte animat agentiu que fa l'acció, i un objecte efectiu o factitiu que és creat per l'acció de l'agent.

9.6.3 Les funcions informatives

Encara podem distinguir una tercera classe de funcions. Són les funcions informatives, que fan referència a cóm s'estructura l'oració per a transmetre al receptor el contingut del message. Per mig d'estes funcions analisem l'organització informativa de l'oració, la qual, en interacció en les funcions sintàctiques i semàntiques, comporta conseqüències gramaticals, com ara l'orde de les paraules en l'oració.

Per eixemple, la funció informativa **tema** se definix com la posició inicial en l'oració i com a informació coneguda, és dir, com allò de lo que es parla; s'opon aixina al **rema**, que és informació nova i apareix despuix del tema. Posem per cas el següent intercanvi comunicatiu entre tres parlants A, B i C:

A.- *¿Sabeu qué? Ahir me trobí a Elena en lo mercat.*

B.- *Yo la viu la semana passada i l'encontrí molt canviada.*

C.- *Puix a Elena yo fa mesos que no l'he vista.*

TEMA

REMA

Podem vore que el tema de la conversació va centrant-se progressivament en Elena. Per això, el parlant C la convertix en tema de la seua intervenció i coloca el nom propi *Elena* prop de l'inici de l'oració, per davant del verp, és dir, en posició temàtica.

En este cas, l'orde informatiu natural consistent en parlar primer del tema (*Elena*) entra en conflicte en l'orde gramatical habitual, que és subjecte-verp-objectes. Per això resulta necessari marcar per mig del pronom *la* que *Elena*, que sintàcticament és l'objecte directe i devia anar darrere del verp, ha segut antepost al verp per a convertir-lo en tema.

Si el terme *Elena* anara darrere del verp, d'acort en l'orde sintàctic habitual, no necessitaríem reprendre'l en el pronom: *Fa mesos que no veig a Elena*. Les funcions informatives nos ajuden, per tant, a entendre processos sintàctics, com la pronominalisació.

Una tercera funció informativa rellevant a l'hora de descriure el funcionament llingüístic, és la de **tòpic**. Entenem per tòpic l'expressió explícita del marc o l'assunt dins del qual s'inscriu l'enunciat.

Per eixemple, en l'enunciat *Respecte a les penes penitenciàries, hui en dia l'encarcerament no s'entén com un castic, sino com una rehabilitació* el tòpic *Respecte a les penes penitenciàries* fa explícit el tema general del qual se parlarà a continuació.

Quan un enunciat du tòpic és molt senzill reconéixer-lo, puix apareix encapçalant l'enunciat i introduït per una sèrie de procediments de topicalisació, com ara:

- a) els topicalisadors específics (*respecte a, referent a, en quant a, en relació a, en lo tocant a, sobre, la qüestió és que, parlant de, tractar-se de...*): *Referent al sòu, vos he de dir que cobrareu el dia dèsset; Parlant de cada cosa un poc: despusdemà escomença la festa; Sobre el galfí que aparegué en la plaja de El Saler, he de dir-vos que ya s'ha recuperat; Si es tracta de córrer, este chiquet és el més ràpit.*
- b) l'entonació interrogativa: *¿L'adestrament de gossos?: de moment la qüestió no m'interessa.*
- c) la repetició derivativa, pronominal, lèxica o per mig de les desinències verbals: *Menjar, no menja massa, pero està molt fort; Agarrat, sí que ho és bona cosa; Llèpol, sí que és llèpol; Les melades de fraula, m'encanten.*

- d) les fòrmules introductòries o presentatives: *Açò era, puix això era, hi havia una volta, la bona qüestió és que, la bona qüestió és...: Açò era una volta un rei que tenia una filla; Això era un chic que no tenia faena ni res; La bona qüestió és: ¿ha valgut la pena tant d'ensajar?*
- e) la colocació del tòpic en primera posició i entre pauses, i la seua repetició per un clíctic, si el tòpic és un objecte susceptible de pronominalització: *d'anous, no en vullc més; les fraules, les he comprades en lo mercat; ad estos estudiants tan confiats, hui els donarem un bon avís.*

Per mig de la denominada dislocació a la dreta el tòpic també pot aparéixer en posició final i entre pauses, prèviament introduït en l'enunciat per un pronom: *Hui els donarem un bon avís, ad estos estudiants tan confiats; No en vullc més, d'anous; Les he comprades en lo mercat, les fraules.*

Finalment, convé tindre en conte també la noció de **foc**, definit com la frase o les frases entonativament realçades d'un enunciat per ser les més importants des del punt de vista informatiu en una determinada situació comunicativa. El foc pot simplement coincidir en un element del rema (*El dumenge anirem a Godella a jugar AL FÚTBOL*), o be pot realçar emfàticament una frase per a introduir un aclariment i contrastar-la en unes atres frases:

Demà Ana durà una tortilla a la reunió, aixina que no cal que faces sopar.

ELENA (no Ana) durà una tortilla, pero yo prepararé de totes maneres una ensaladeta.

Además, el foc pot destacar també una frase determinada per a opondre-la a l'enunciat previ de l'interlocutor (*El dumenge no podré anar al dinar familiar porque he d'estudiar per a l'examen. Pensa que el dilluns és FESTA i pots aprofitar també per a estudiar*) o per a insistir en eix enunciat previ, refermant-lo:

El dumenge no podré anar al dinar familiar porque he d'estudiar per a l'examen.

Pensa que el dumenge PERDRÀS UNA HORA per canvi de l'us horari, aixina que hauràs d'espavilar-te encara més.

El mateix efecte d'émfasis se pot obtindre per procediments lèxics, com l'us dels adverbis focalisadors (*justetament, precisament, únicament...*) i de *mateix*, o per procediments gramaticals, com les denominades estructures equacionals, oracions copulatives en el verp *ser* en les que l'atribut és una oració de relatiu:

Volia parlar justetament EN TU.

El DECA mateix s'encarregarà d'inaugurar l'exposició.

És el SECRETARI qui t'ha de firmar el certificat.